O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
KECHKI TA’LIM VA MAGISTRATURA FAKULTETI

Qo’lyozma huquqida
UDK:338:331.101

SALIMOVA ZAXRO SOBIRJON QIZI

O‘ZBEKISTONDA INNOVATSION RIVOJLANISHDA INSON KAPITALINING ROLI

70310102 – “Iqtisodiyot” (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha) mutaxassisligi bo’yicha magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar: **PhD, dots. Odilova D.B.**

Toshkent-2025

Dissertatsiya Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Iqtisodiyot nazariyasi’’ kafedrasi bajarilgan.

Ilmiy rahbar **PhD, dots. Odilova D.B.**

Kafedra mudiri **i.f.n, prof. X.S.Asatullayev**

Kechki ta’lim va magistratura fakulteti dekani **i.f.d., prof. J. Karimqulov**

Men, Salimova Zakro Sobirjon qizi
(F.I.Sh.) ushbu magistrlik dissertatsiya ishini mustaqil bajardim. Ko‘chirmachilik holati yo‘qligiga javob beraman. Ko‘chirmachilikka yo‘l qo‘yilgan holatida magistrlik dissertatsiya ishi Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi raisi taqdimnomasiga asosan bekor qilinishi va “Qoniqarsiz” baho qo‘yilishidan xabardorman.

TOShKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
MAGISTRLIK DISSERTATSIYASI DASTLABKI HIMOYASI BAYONNOMASI

Toshkent shahar **2025 yil "11" aprel**

Iqtisodiyot fakul'teti 2-kurs 70310102-"Iqtisodiyot" tarmoqlar va sohalar mutaxassisligi MEKP-03 guruhi magistranti Салимова Зарро Собирджон кизи ning "Иқтисодиётга инновацион ривожланишларни инсон капиталининг роли" mavzusidagi magistrlik dissertatsiyasining dastlabki himoyasi natijalariga ko'ra quyidagi kamchiliklar qayd etildi:

1. Инсоният ҳаёти давомида қандай ихтиролар турлаб очиб берилсин.
2. Инсоният фойдаланаётган воситалар ҳақида батафсил берилсин.
3. Инсон капитали ва статистик маълумотлар кўп кўрилган.

Magistrlik dissertatsiyasi yuzasidan xulosa (KIMKda himoyaga **tavsiya etiladi/tavsiya etilmaydi**) Тавсия этилади.

Komissiya raisi: Аскаралиев Х.С.

Komissiya a'zolari: Гаибназаров А.Ф.
Одилова Д.Б.
Шарипов Ж.Б.
Маматов М.А.

Izoh:

1. Magistrlik dissertatsiya dastlabki himoyasi talab qilingan xujjatlar to'liq rasmiylashtirilgan va taqdim etilgan holdagina amalga oshiriladi.

ishlab chiqilgan bo‘lib, mamlakatning innovatsion rivojlanish strategiyasini kuchaytirish va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishda inson kapitalining rolini oshirishga qaratilgan yangi yondashuvlar taklif etilgan. Dissertatsiya umumiy holda magistratura darajasiga qo‘yilgan talablar va ilmiy metodologiyalarga javob beradi va YDAK himoyasiga tavsiya etiladi.

Toshkent kimyo-texnologiya instituti
Yangiyer filiali,
“Iqtisodiyot va ijtimoiy fanlar”
kafedrasi mudiri PhD **Samadqulov M.I.**

“O‘zbekistonda innovatsion rivojlanishda inson kapitalining roli” mavzusidagi magistrlik dissertatsiyasining

ANNOTATSIYASI

Tayanch so‘zlar: Inson kapitali, innovatsion rivojlanish, ta’lim tizimi, ilmiy-tadqiqot, raqamli iqtisodiyot, iqtisodiy boshqaruv, milliy strategiya, ijtimoiy barqarorlik, raqobatbardoshlik. ilmiy salohiyat, iqtisodiy o‘sish, samaradorlik, innovatsiyalar, raqamli iqtisodiyot.

Tadqiqot obyekti: Tadqiqot obyekti - O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi va uning qoshidagi ilmiy-tadqiqot muassasalari, oliy ta’lim muassasalari hamda innovatsion klasterlarning inson kapitali bilan bog‘liq faoliyati tahlil qilinadi.

Ishning maqsadi: Mazkur magistrlik dissertatsiyasi O‘zbekistonda innovatsion rivojlanish jarayonida inson kapitalining ahamiyati va uning nazariy hamda amaliy jihatlarini tahlil qilishga bag‘ishlangan. Tadqiqotning asosiy maqsadi inson kapitalining rivojlanishi orqali innovatsion iqtisodiyotga o‘tish jarayonini qo‘llab-quvvatlash va bu yo‘nalishda samarali boshqaruv tamoyillarini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot metodlari: Dissertatsiya ishida empirik tahlil, statistik usullar, iqtisodiy modellash, solishtirma tahlil va tizimli yondashuv kabi metodlaridan foydalanilgan.

Olingan natijalar va ularning yangiligi: Tadqiqot jarayonida O‘zbekistonda inson kapitalining innovatsion rivojlanishga ta’sir qiluvchi asosiy omillari, jumladan, ta’lim tizimining sifat ko‘rsatkichlari, ilmiy salohiyat, mehnat bozorining holati va raqamli iqtisodiyotdagi ko‘nikmalarning rivojlanishi aniqlanib, chuqur tahlil etildi. Yangilik sifatida inson kapitalining innovatsion rivojlanishni tezlashtiruvchi strategik omil sifatida foydalanilishi va bu yo‘nalishda raqamli texnologiyalar hamda ta'lim tizimidagi innovatsion islohotlarni joriy qilish bo‘yicha takliflar ishlab chiqildi.

Amaliy ahamiyati: Tadqiqot natijalari innovatsion rivojlanish jarayonlarini samarali boshqarish, inson kapitali salohiyatini oshirish orqali iqtisodiy o‘sishni ta’minlash va mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan tavsiyalarni shakllantirish imkonini beradi.

Tatbiq etish darajasi va uning iqtisodiy samaradorligi: Olingan natijalar mamlakatda innovatsion siyosatni ishlab chiqishda, ta'lim va ilm-fan tizimini rivojlantirishda hamda iqtisodiyotning turli sektorlarida amaliy tarzda qo‘llanishi mumkin. Inson kapitali rivojlanishini samarali boshqarish orqali innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish va natijada iqtisodiy samaradorlikka erishiladi.

Qo‘llanish sohasi: Dissertatsiya natijalari iqtisodiy siyosat ishlab chiqish, ta’lim va ilm-fan tizimini rivojlantirish, mehnat bozori va innovatsion tadqiqotlar olib boruvchi institutlarda keng qo‘llanishi mumkin.

Master's dissertation on "The role of human capital in innovative development in Uzbekistan."

ANNOTATION

Keywords: Human capital, innovative development, education system, scientific research, digital economy, economic management, national strategy, social stability, competitiveness, scientific potential, economic growth, efficiency, innovations.

Research object: The object of the research is the activities related to human capital carried out by the Ministry of Innovative Development of the Republic of Uzbekistan, its affiliated scientific research institutions, higher educational institutions, and innovation clusters.

Purpose of the study: This master's dissertation analyzes the theoretical and practical aspects of human capital's importance in the innovative development process in Uzbekistan. The primary pupose is to support the transition to an innovative economy through human capital development and to formulate effective management principles in this area.

Research methods: The dissertation employs empirical analysis, statistical methods, economic modelling, comparative analysis, and a systematic approach.

Results obtained and their novelty: The research identified and extensively analyzed the primary factors influencing innovative development through human capital in Uzbekistan, including quality indicators of the education system, scientific potential, labor market conditions, and skill development in the digital economy. The novelty includes proposals for the strategic use of human capital to accelerate innovative development and the implementation of digital technologies and innovative reforms in education.

Practical significance: The research outcomes provide recommendations for effectively managing innovative development processes, enhancing human capital potential, ensuring economic growth, and improving national competitiveness.

Level of application and economic efficiency: The results obtained can be applied to develop innovative policies, enhance education and scientific systems, and across various economic sectors. Effective human capital management promotes the formation of an innovative economy, thus achieving economic efficiency.

Scope of application: Dissertation results can be widely applied in formulating economic policies, developing educational and scientific systems, labour market strategies, and institutions conducting innovative research.

MUNDARIJA

KIRISH **3**

I BOB. IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANISHIDA INSON KAPITALINING ROLI VA UNING AHAMIYATINING NAZARIY VA AMALIY USLUBIY ASOSLARI **13**

1.1. Iqtisodiyotni innovasion rivojlanishining ahamiyati va konseptual asoslari **13**

1.2. Innovasion rivojlanishda inson kapitaliga mahalliy va xorijiy olimlarning qarshlari **23**

1.3. Inson kapitalining asosiy yo'nalishlari **29**

Birinchi bob bo'yicha xulosa **34**

II BOB. O'ZBEKISTONDA INNOVATSION RIVOJLANISHIDA INSON KAPITALINING AMALDAGI HOLAT TAHLILI **36**

2.1. Milliy iqtisodiyotda inson kapitalining holati va innovatsion rivojlanishdagi o'rni **36**

2.2. O'zbekistonda innovatsion iqtisodiy o'sishda va inson kapitalining rivojlanishdagi tendentsiyalar **40**

2.3. Innovatsion rivojlanishda inson kapitalini rivojlantirishda xorij tajribasi **51**

Ikkinchi bob bo'yicha xulosa **57**

III BOB. O'ZBEKISTONDA IQTISODIYOTNING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA INSON KAPITALINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI **59**

3.1. Mamlakatimiz iqtisodiyotining innovatsion rivojlanishida inson kapitalini takomillashtirishning muhim yo'nalishlari **59**

3.2. Inson kapitalini oshirish asosida iqtisodiyotning barqaror rivojlanish istiqbollari **75**

Uchinchi bob bo'yicha xulosa **84**

XULOSA VA TAKLIFLAR **86**

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI **88**

KIRISH

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Zamonaviy dunyoda iqtisodiy o‘sish va barqaror rivojlanish jarayonlari inson kapitali bilan chambarchas bog‘liq. Bugungi globallashuv sharoitida ilm-fan, texnologiya va innovatsiyalarning jadal rivojlanishi natijasida iqtisodiyotning an’anaviy omillari – tabiiy resurslar, kapital va mehnat bilan bir qatorda, inson kapitalining roli tobora ortib bormoqda. Inson kapitali faqatgina mehnat resurslarining miqdoriy ko‘rsatkichi bo‘lib qolmay, balki jamiyatdagi bilim, malaka, innovatsion tafakkur va kasbiy mahorat darajasi bilan belgilanadigan asosiy omillardan biridir.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so‘ng, innovatsion rivojlanishga katta e’tibor qaratib, xalqaro tajribani o‘rganish va ilg‘or texnologiyalarni joriy etish orqali inson kapitalining salohiyatini yuksaltirishni maqsad qilgan. Mamlakat rahbari Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek, *"Xalqimiz dunyoqarashida innovatsiya muhitini yaratish eng muhim vazifamizdir. Innovatsiya bo‘lmas ekan, hech bir sohada raqobat, rivojlanish bo‘lmaydi."* [1]Shu boisdan ham, bugungi kunda ta’lim va ilm-fan sohalarini isloh qilish, zamonaviy kasbiy ko‘nikmalarni shakllantirish, tadbirkorlik muhitini qo‘llab-quvvatlash hamda yoshlarning innovatsion faoliyatini rag‘batlantirishga katta e’tibor qaratilmoqda.

Innovatsion rivojlanish jarayonida inson kapitali real iqtisodiy resursga aylanib, mamlakatning strategik ustunliklaridan biriga aylanishi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, intellektual mehnatga asoslangan iqtisodiyot sharoitida kreativ g‘oyalar, ilmiy yutuqlar va texnologik yangiliklarni ishlab chiqarishga tatbiq etish milliy boylikni oshirishning eng muhim vositalaridan biri sifatida qaralmoqda. Shu nuqtai nazardan, innovatsion rivojlanish va inson kapitalining o‘zaro aloqadorligi bu jarayonda ta’lim tizimi, fan-texnika taraqqiyoti va davlat siyosatining o‘rni ushbu tadqiqot mavzusining dolzarbligini belgilaydi.

XXI asr globallashuv va innovatsion iqtisodiyotning jadallik bilan rivojlanish bilan tavsiflanadi. Jahon miqyosida iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan bir

[1] Shavkat Mirziyoyev: Xalqimiz dunyoqarashida innovatsiya muhitini yaratish – eng muhim vazifamiz https://president.uz/oz/lists/view/1309?utm_source=chatgpt.com